

Tjänsteutlåtande
Ekonomiavdelningen

Till: Kommunstyrelsen

Datum: 2021-02-10
Diarienummer: KS 2020/0106

Svar på motion 8/2020 Ann-Christine Furustrand (S) och Ingela Westerlund (S) - Permanenta lärarlönelyftet

Sammanfattning

Motionärerna föreslår en permanentning av den statliga satsningen Lärarlönelyftet för att möta utmaningen att rekrytera tillräckligt många behöriga lärare. Statliga utredningar visar att satsningen har möjlighet att göra läraryrket mer attraktivt, men saknar kompensatorisk eller kvalitetsmässig påverkan på skolan. Förvaltningens slutsats är att Österåker bör avvakta Statskontorets slutrapport och att kommunen inte i dagsläget bör låsa in sig i modellen för Lärarlönelyftet, utan utifrån kommunens egen kontext ges möjlighet att i så fall utarbeta en egen modell, som förutom bidra till att premiera skickliga lärare, även kan ge effekt på skolresultat och vara eleverna till gagn.

Beslutsförslag

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår Kommunstyrelsen föreslå Kommunfullmäktige besluta

Att avslå motionen och avvakta slutrapporteringen av den statliga utvärderingen av Lärarlönelyftet 2021.

Bakgrund

Lärarlönelyftet

Lärarlönelyftet är en statlig satsning som tillkom 2016 för att öka lönerna för lärare i skolan, i förskolan och på fritidshemmen. Satsningen syftar till att öka statusen och attraktiviteten i läraryrket och genom satsningen vill regeringen minska bristen på legitimerade lärare. Satsningen ska också belöna skicklighet för yrkesverksamma lärare, vilket förväntas leda till förbättrade kunskapsresultat och högre måluppfyllelse.

Satsningen omfattar 3 miljarder kronor årligen och räcker till cirka en tredjedel av lärarna, med en genomsnitt löneökning om 2500-3500 kronor i månaden. För Österåkers del innebär satsningen för 2020 cirka 4,5 mnkr.

I samband med regeringens beslut 2016 fick Statskontoret i uppdrag att följa upp satsningen med slutrapportering 2021, och med delrapportering 2017 och 2019.

I delrapporten 2017 var Statskontorets slutsatser att huvudmännen hade valt att premiera just skickliga lärare i fördelningen av satsningen. Utredningen visade också att lärarlönelyftet inneburit en ökad kostnad för huvudmännen, som inte kompenseras, i och med att en större grupp lärare kom över brytpunkten för tjänstepension, samt en ökad administration i samband med fördelningen av pengarna. Slutsatsen som Statskontorets utredare kom fram till var att Lärarlönelyftet på sikt kan öka attraktiviteten i läraryrket, men man menar också att:

[...] lärarlönelyftet i mycket liten utsträckning har fått betydelse för verksamheten, exempelvis i form av förändringar i organisation eller arbetsätt. Därför bedömer vi att det finns ganska små förutsättningar för att lärarlönelyftet ska kunna bidra till att undervisningskvaliteten, kunskapsresultaten eller verksamheten i övrigt förbättras.¹

I Statskontorets delrapportering 2019 lyfter utredarna att många huvudmän anser att Lärarlönelyftet inte bara har höjt lönerna för de lärare som tar del av satsningen, utan att det också har bidragit till att öka lönerna för andra lärare. Samtidigt flaggar en del av huvudmännen för att de framöver kan komma att få svårt att hantera de extra kostnader som uppstår i och med löneökningen.

Utredningen 2019 visar att de lärare som har tagit del av satsningen har haft en något sämre löneutveckling än de övriga lärarna, kopplat till den ordinarie löneöversynen, trots att detta är tvärtemot regeringens intention.

Statskontoret konstaterar att:

[...] lärarnas genomsnittslöner har ökat relativt mycket de senaste åren. Detta kan vara gynnsamt för läraryrkets attraktivitet och exempelvis bidra till att fler personer vill bli lärare. Samtidigt finns det en risk att reformen också får negativa konsekvenser för skolverksamheten. Det handlar till exempel om risken att de högre lönekostnaderna leder till att skolverksamheten får mindre resurser i andra delar. Det gäller också

¹ Statskontoret 2017:21, *Utvärdering av statsbidrag för lärarlönelyftet*

risken att högre personalrörlighet, särskilt bland lärare som inte fått del av lönetillägget, kan ge sämre kontinuitet för eleverna. Sådana risker kan motverka möjligheterna att nå reformens mer långsiktiga kvalitets- och resultatmål.²

Lärlönelyftet i Österåker

Lärlönelyftet söks av respektive huvudman, vilket i Österåkers kommuns kontext betyder att pengarna söks och fördelas dels av Produktionsutskottet när det gäller de kommunala skolorna, och av respektive huvudman när det gäller de fristående skolorna. Beslut gällande en permanentning av satsningen kan därför bara omfatta de kommunala skolorna i det här fallet och fortsatt redogörelse kommer därför bara att behandla dessa.

Sedan 2016 fördelas lärlönelyftet centralt av produktionsförvaltningen. Lärare som önskar ta del av satsningen ansöker till förvaltningen. 10 procent av satsningen får användas till förskollärare i förskolan och till lärare på fritidshem, vilket också utnyttjas i Österåker. För den senaste ansökningsomgången 2019 var det 320 som sökte och 230 som beviljades löneliftet. Det månatliga påslaget för respektive lärare är fördelat mellan 1500 och 3500 kronor. Flera av de som ansökte uppfyllde inte de, av staten, uppsatta kraven.

Efter inkommen ansökan begär förvaltningen in en skattning från respektive rektor inom ett flertal olika områden och sedan görs en sammanvägning och en prioritering bland de som sökt. Tilldelat lönelift gäller i tre år. Utlysningar av nya ansökningsperioder görs inför varje hösttermin om det finns ekonomiskt utrymme på grund av att lärare som innehaft satsningen slutar eller bytt arbetsplats.

Produktionsförvaltningen bedömer att organiseringen av lärlönelyftet i kommunen fungerat väl. Även om det kräver en del administration har arbetet gett goda möjligheter till att synliggöra och lyfta undervisningsskickliga lärare och ha en givande och utvecklande dialog om vad som karaktäriserar undervisningsskicklighet med både rektorer och lärare. Genom att ha en tidsbegränsad period möjliggörs även för fler att få ta del av satsningen, och inläsningseffekter kan undvikas. I Österåker har produktionsförvaltningen även varit noga med att särskilja den ordinarie lönerevisionen och lärlönelyftet, för att undvika att de lärare som beviljats satsningen skulle missgynnas i löneöversynen, vilket Statskontorets utredning visat sker i flertalet andra kommuner.

² Statskontoret 2019:17, *Lärlönelyftet. En lägesbeskrivning*

Ur ett ekonomiskt perspektiv skulle en permanentning av Lärarlönelyftet leda till ökade kostnader för kommunen, vilket Statskontorets utredningar också har belyst ur olika perspektiv.

Förvaltningens slutsatser

Utvärderingarna som är genomförda av Lärarlönelyftet visar att satsningen sannolikt inte kommer att bidra till ökade resultat eller måluppfyllelse, inte heller fungerar satsningen kompensatoriskt genom att uppmuntra skickliga lärare att söka sig till skolor där eleverna har störst behov. Det som satsningen dock har lyckats med är att höja lärarlönerna och därigenom i ett längre perspektiv kunna bidra till attraktivitet inom läraryrket. Argumenten för att permanenta lönelyftet för Österåkers del skulle vara att attrahera skickliga lärare genom att erbjuda höga löner. Här ligger kommunen högt i jämförelse med kommuner både i landet och i länet redan innan en permanentning.

Nackdelarna med att permanenta lärarlyftet är att det riskerar att skapa inläsningseffekter, det vill säga, de lärare som har bedömts vara skickliga i vid ansökningsomgången 2019 är de som får lyftet permanentat. Men det finns inget som säger att det är de lärarna som kommer att vara de skickligaste i kommunen längre fram. Detta kan leda till en oönskad rörlighet där de som inte fått ta del av det permanenta lönelyftet byter kommun eller huvudman, vilket ger en sämre kontinuitet för eleverna. En permanentning kommer sannolikt även, som Statskontorets utredningar visar, att leda till ökade kostnader för kommunen, vilket på sikt kan leda till att utrymmet för andra resurser i skolan minskar.

Statskontoret ska lämna en slutrapport gällande utvärderingen av Lärarlönelyftet 1 juni 2021. Förvaltningen rekommenderar att kommunen avvaktar slutrapporten och dess slutsatser. Förvaltningen anser också, i samråd med produktionsförvaltningen, att om kommunen framöver vill göra en satsning på skolan bör man inte nu låsa in sig i modellen för Lärarlönelyftet, utan utifrån kommunens egen kontext ges möjlighet att i så fall utarbeta en egen modell, som förutom att bidra till att premiera skickliga lärare, även kan ge effekt på skolresultat och vara eleverna till gagn.

Tidigare beredning

Kommunfullmäktige 2020-04-20

Bilagor

1. KS 2020/0106 - Motion 8/2020 ”Permanenta lärarlönelyftet”

Staffan Erlandsson
Kommundirektör

Magnus Bengtsson
Ekonomidirektör

Expedieras

Digitala Signaturer